

כאן משחקים – לא להפריע

בתוך: כללי החיים – שעשועים
יאנוש קורצ'אק, כתבים כרך ט, עמ' 79-81
תרגום: אורי אורלב

ילדים קוראים קורצ'אק
אסרניל תפרא קורצ'אק

שמתני לב שאין דבר מרגיז יותר ממישהו שמפריע במשחק. בעבר חשבתי שזה לא חשוב. כעסתי מאוד כְּאִשֶׁר מִיִּשְׁהוּ הִפְרִיעַ בְּהִכָּנַת שְׁעוּרִים, חֲטוֹף מִחִבֵּרֶת אוֹ עֵט, הִתְגַּרָּה וְלֹא רָצָה לְהִחַזֵּר. כְּאִשֶׁר עָשָׂה אֶת הַדְּבָר עִם כְּדוֹר חֲשֵׁבְתִי שְׂוֹאֵת בְּדִיחָה וְלֹא כְּדֹאֵי לְרֹדֵף אַחֲרָיו. כְּאִשֶׁר שָׁחֲקוּ בְּתוֹפְסֵת וּמִיִּשְׁהוּ עָצַר אֶת הַרֹדֵף אוֹ אֶת הַבוֹרֵחַ, גַּם אִזְ חֲשֵׁבְתִי שֶׁלֹּא נוֹרָא. כְּאִשֶׁר שָׁחֲקוּ בְּמַחְבּוֹאִים וּמִיִּשְׁהוּ הִסְגִּיר אֶת מְקוֹם הַמַּחְבּוֹא, חֲשֵׁבְתִי שְׂוֹאֵת הַלְּצַח תְּמִימָה. אֶפְלוּ רְמָאוֹת בְּמִשְׁחָק לֹא נִרְאָתָה לִי מִשְׁהוּ שְׂכָדֹאֵי לְכַעַס בְּגִלְלוֹ. לְמִשְׁלֵל שֶׁלֹּא פָּגַע וְאוֹמֵר שֶׁכֵּן פָּגַע, אוֹ שֶׁעָשָׂה מִשְׁהוּ בְּמִשְׁחָק שֶׁלֹּא בְּתוֹרוֹ, מִשְׁהוּ שֶׁלֹּא הִגִּיעַ לוֹ.

– שְׁטוּיוֹת, לָמָּה לְכַעַס.

עַד אֲשֶׁר הִבְנֵיתִי פַעַם, בְּקִיטָנָה. זֶה הָיָה כִּדָּ:

עַל הַמְרַפֵּסֶת הָיוּ מְסַפְּרֵי יְלָדִים: שְׂנִים שָׁחֲקוּ דְמָקָה, אֶחָד בָּנָה בַּיִת מְקַבְּיוֹת, אֶחָד קָרָא, אֶחָד שָׁחַק לְבָדוֹ בְּכַדוֹר. כָּל הַשָּׂאֵר שָׁחֲקוּ בַּעַר וּבַחוּץ, לְפָנֵי הַבַּיִת. פְּתֹאוֹם יָצָא לְמְרַפֵּסֶת יֶלֶד מְצִיק וְלֹא אֶהוּב.

תְּחִלָּה עָצְבֵן אֶת שָׁחֲקֵי הַדְּמָקָה מִפְּנֵי שֶׁהִתְחִיל לְהִתְעַרֵּב וְלִתֵּת עֲצוֹת. אַחֵר כִּדָּ נָגַע בְּקַבְּיוֹת וְהִרְגִּיז אֶת הַיֶּלֶד שֶׁבָּנָה בָּהוּ. אַחֵר כִּדָּ נִטְפַּל לְמִי שֶׁקָּרָא.

– תִּרְאָה מָה אֵתָּה קוֹרָא, תִּרְאָה אִם יֵשׁ תְּמוּנוֹת.

לְבִסוּף הִתְחִיל לְהִפְרִיעַ לְיֶלֶד שֶׁשָׁחַק בְּכַדוֹר.

לְפַעֲמִים הִיָּלְדוֹת רוֹקְדוֹת וּבָא אֶחָד וּמִתְחִיל לְהִתְחַכֵּם וּלְצַחֲקוֹ, לְדַחֵף וּלְהַשְׁתוֹלֵל. אוֹ קְבוּצָה שֶׁלְמָה שָׂרָה בְּמַקְהֵלָה וְאֶחָד מִזֵּיף בְּכִנְיָה וְצוֹרֵחַ. אוֹ מִיִּשְׁהוּ מְסַפֵּר אֶגְדָּה וְיֶלֶד אֶחָד לֹא רוֹצֵה לְשָׁמַע.

אוֹמְרִים לוֹ – לָךְ מְפָה.

– מָה אֵתָּה אוֹמֵר, לֹא תִרְשֶׁה לִי לְשִׁבְתִּי?

מְפָרִיעַ כִּדֵּי לְהַכְעִיס, מִשְׁבֵּשׁ וּמִתְגַּרָּה.

וְהִנֵּה כָּלְלִי הַמִּשְׁחָק שֶׁקַּבְּעֵתִי:

1. אָסוּר – אָסוּר – אָסוּר לְהִפְרִיעַ בְּמִשְׁחָק, אֶפְלוּ מְעַט שֶׁבְּמַעַט, בְּדִיוֹק כְּמוֹ בְּלִמּוּדִים.

2. אָסוּר לְגַעַת לְלֹא רְשׁוֹת בְּכַדוֹר, אוֹ בְּקַפְסָה, אוֹ בְּמַקְלוֹת, אוֹ בְּאַבְנֵי מִשְׁחָק בְּדִיוֹק כְּמוֹ שֶׁאָסוּר לְחַטֹּף עֵט מִמִּיִּשְׁהוּ, אוֹ מִחִבֵּרֶת אוֹ סֵפֶר.

3. אִם אֶחָד לֹא רוֹצֵה, לֹא מוֹצֵא חוֹן בְּעֵינָיו, עֲלִיו לְהִתְרַחֵק, אֵד אִין לוֹ רְשׁוֹת לְהִגִּיד:

– אִם אֵתָּם לֹא רוֹצִים אוֹתִי, אוֹ אֵתָּם לֹא רוֹצִים כְּמוֹ שֶׁאֲנִי רוֹצֵה, אֶפְרִיעַ לָכֶם.

הַתְּפִלָּאוֹתֵי בְּעֵבֶר אֵיךְ הִיָּלְדִים עוֹמְדִים כָּל כִּדָּ מְהֵרָה עַל טִיבוֹ שֶׁל חֵבֶר חֲדָשׁ, מִיָּד יוֹדְעִים מִי יְהִיָּה נְחֻמָּד וּמִי לֹא. אַחֵר כִּדָּ הִבְנֵיתִי: הִכִּי טוֹב לְהַכִּיר יְלָדִים בְּשַׁעַת מִשְׁחָק. מִיָּד אוֹמְרִים:

– שִׁחְצוּ, שִׁתְּלוּ, נִעְלֵב מִכָּל דְּבָר, דוֹחֵף אֶת הָאֵף, אֵל תִּגַּע בִּי, חֲנָפוּ, מִשְׁנַע, רִגְזוּ, כָּל רָגַע רָץ וּמִתְלוֹנֵן, בְּכָן.

לא נכון שהילדים מרבים לריב. (המבגרים מתעצבנים הרבה יותר בפאָשר מפריעים להם.) הרבה פעמים שמעתי ילדים אומרים:

- טוב, אָז תגיד אִיד אתה רוֹצה

או:

- כָּד אֲנחנו רוצים ולמי שָׁזָה לא נראָה שְׂלֵא שֶׁחֶק.

ראיתי אִיד משתפם בְּרָצוֹן בְּמִשְׁחָק גַּם ילדים קטנים וגם חלשים וגם ילדים מגשמים, ורק שְׂלֵא רִיבו וְשְׂלֵא דְרָשוּ בְּמִשְׁחָק תִּפְקִיד שְׂלֵא מְגִיעַ לָהֶם.

לא נכון שבשעת משחק אין סדר ומשמעת אם אין אדם מבגֵר. בְּדִיוֹק לְהִפָּד, בְּמִשְׁחָקִים קְבוּצָתִים הִילְדִים בְּעֶצְמָם רוצים שִׁיחֶה מִיִּשְׁהוּ נְבוֹן, הוֹגֵן, אֶהוּד עַל כָּלֵם וְשִׁהוּא נְגִיד אִיד צָרִיד לְהִיּוֹת, מִי צָרִיד לְעִשׂוֹת מֵה, וְיִוְתֵר פְּאָשֶׁר רוצים אֶחָרֵת, וְאֶפְלוּ אִם רַק אֶחָד מִתְעַקֵּשׁ. יֶלֶד שִׁיּוֹדֵעַ לְפָשֶׁר כְּשִׁפּוֹרָצָת מְחַלֶּקֶת וּמְשִׁיגִים שְׂלֵא יִשְׁתּוֹלְלוּ יוֹתֵר מְדִי, שְׂלֵא יִשְׁבֵר מִשְׁהוּ, לֹא יִקְרַע, שְׂלֵא תִתְפַּתַּח תִּגְרָה וְלֹא יִהְיוּ דְמַעוֹת.

- חֵבֵר טוֹב, נְעִים לְהִיּוֹת בְּחִבְרָתוֹ – אומרים עליו.

